

მაუზარჯოს თამისუფალ საქართველოს
 გაუზარჯოს საქართველოს
 დემოკრატიულ რესპუბლიკას!
 გაუზარჯოს თავისუფალ ხელოვნებას
 თავისუფალ საქართველოში!

„თეატრი და ოპერა“

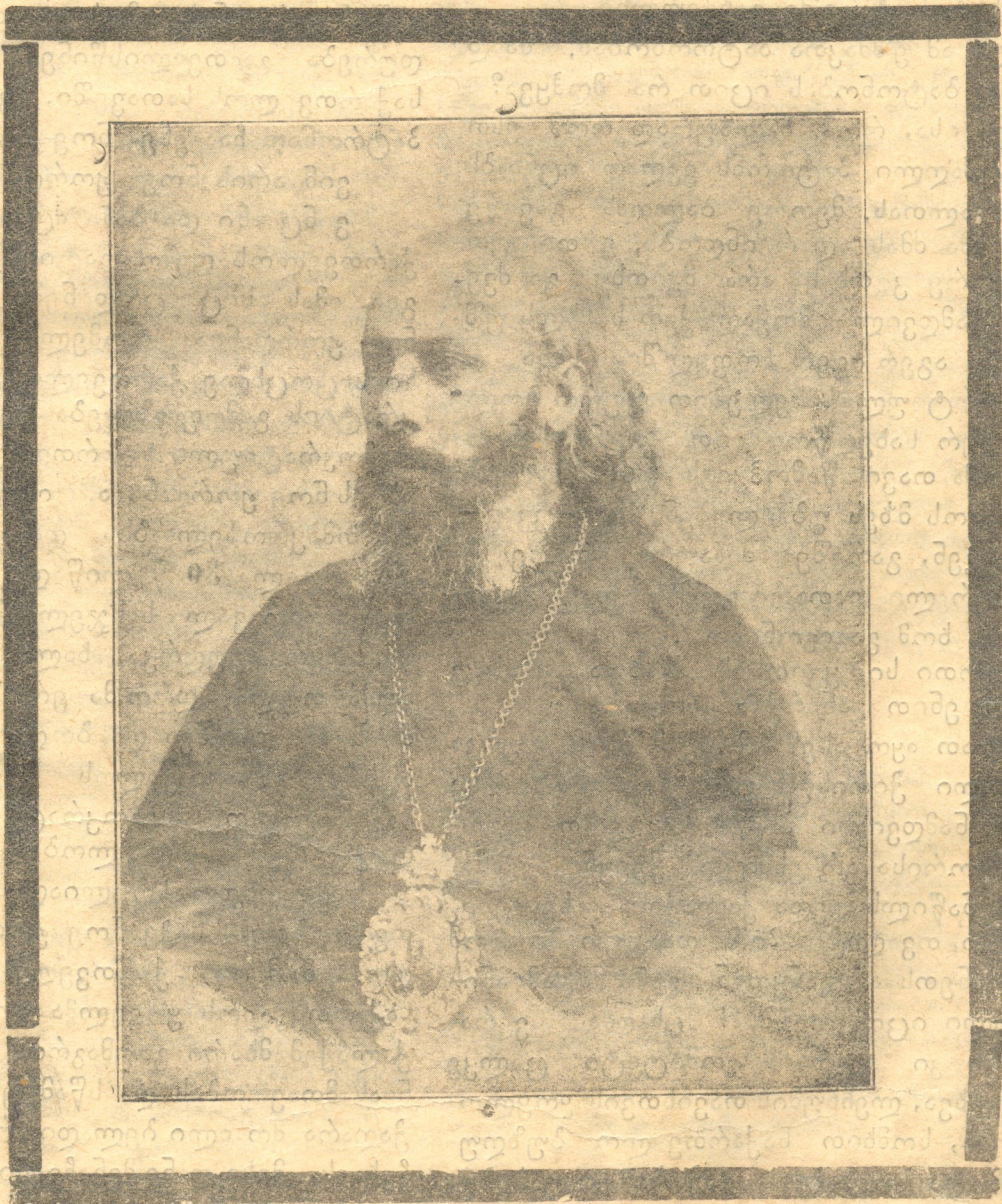
წლიურად 15 მან., ნახვარი წლით 9 მან. თითო ნომერი—1 მან. ხელის მოწერა მიიღება: თბილისში, ბაზრის ქ. № 20, ალექსანდრეს ბაღის პირდაპირ. Тифлис, ред „ТЕАТРИ ДА ЦХОВРЕВ „, Иосифу Имедашвил

1918 წ. № 10 კვირა, ივლისის 7

ფასი 1 მან.

წელიწადი მეექვსე გამოცემის

60855-7

კირიონ მეორე

სრულიად საქართველოს კათოლიკოს პატრიარქი (1855-1918)
 (იხ. ამავე ნომერში 4 გვ.)

ქვეყნის პატრონი-ნოე ყორღანია

უპატრონო ეკლესიას ეშმაკები ეპატრონებიანო, ტყუილად არ უთქვამს ჩვენს ხალხს და აკი ამიტომაც იყო, რომ ჩვენს ეკლესია-ტაძარს სამშობლო, საქართველოს მრავალჯურის ეშმაკი ეპატრონებოდა,

რევოლიუციამდე რუსის მთავრობა თვისი ათას გვარი გათახსირებული მონღოებით, რევოლიუციის შემდეგ - სხვა და სხვა ვითომდა სოციალისტები, მღვდლები ცხვრის ტყავში გახვეულნი...

და ამ ეშმაკთა პატრონობას, ნამდვილად ბატონობას იცით რა მოჰყვა? - მოჰყვა ისა, რომ, ხალხურად რომ ვსთქვათ, ძალდი პატრონს ველარ იცნობს: ერთი აღთას, მეორე ბალთას გავიწევით, ძმა ძმას აღარ ინდობს, ერთი კუთხე მეორე კუთხეს, არა მკითხე გარძეებები ნამდვილ მოქალაქეთ სისხლს უშრობენ, აგერ იგერ სოფელში სხვა და სხვა პარტიული სახელებით, უფრო ბოლშევიკურ სახელწოდებით ქვეყნის ნაძირალებმა თავი წამოჰყვეს და ბრალიან უბრალოს მხეს უბნელებენ, სცარცვა-გლეჯენ, გარეშე შინაურს ითხოვს, - აზამბყრელი თათარი გოჭის თავს მედავებო, ხომ გაგიგონიათ...

ერთი სიტყვით ის მოხდა, რასაც უცხო ენით ანარქია ეწოდება...

რათ იყო ასე? იმიტომ რომ თუმცა მრავალი ჭირისუფალი გვყავდა, არც ერთი ნამდვილი პატრონი: ერთ კუთხეს მეორისა არ ესმოდა, ქვეყნის განაპირა ნაწილს დედა ქალაქისა. ხელები, ფეხები, თვალები, პირი და ყურები რომ ერთმანეთს აუჯანყდენ, განა ადამიანის სხეული იცოცხლებს?! ცხადია ვერა-ჩვენში კი გურიის ჯომიტეტი ცალკე გამოცხვა, ღვინუმის თავისთვის უყოლოჩინობს, სომხით საქართველო ბუზღუნობს და ყოველი „ვაჭარი“ თავისებურად სწონის და ზომავს, ყოველი სოფელი თავისებურ გამგეობს... ვითომ მთ-

ვრობა გვყავდა, ერისაგან რსეული, და მას კი წინ ელობებოდენ. ანუ მის საქმიანობას წელშივი აჩლუნებდენ სხვა და სხვა ყადის მმართველი წრენი... ასეთ გაწამაწიას რა უნდა მოჰყოლოდა? - ჩვენი უეჭველი დაღუბვა მტერთა სასიხარულოდ და აკი ყოველ მხრივ ციცხლი წავგიკიდეს, შინ თუ გარეთ...

ასეთი სავალალო მდგომარეობა ქვეყნისა ჩვენი ერის რჩეულმა შვილებმა ასწონ-დასწონეს მოსალოდნელი უბედურება გაითვალისწინეს და ახალი საქართველოს სათავეში, ჩვენი ქვეყნის პატრონად ჩააყენეს ნოე-ყორღანია.

ვინ არის ნოე ყორღანია?

ვინც ანი და ბანი იცის, ვისაც საქართველოს დემოკრატიის ხსენება გაუგია, იმას ისიც ეცოდინება, რამ ეს ის ნოე ყორღანიაა, რომელმაც მთელი თვისი სიცოცხლე ქართველი ხალხის დემოკრატიის გამოფხიზლებას შესწირა, ახალი დემოკრატიული საქართველო შექმნა... ეს ის ნოე ყორღანიაა, რომელმაც ძველი თვითმპყრობელობის დასამხობად თითქმის მთელა 30 წელიწადი იბრძოლა და თუმცა მრავალი სასჯელი მიაყენეს, იგი მაინც არ შეუდრკა, ხალხის სასიკეთოდ აღმართული დროშა ერთხელაც არის ძირს არ დაუშვა და ბოლოს მანვე გამოაცხადა საქართველოს თავისუფლება - საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკის დამოუკიდებლობა.

ამიერიდან სრულიად საქართველომ თვისი ბედის საჭე ნოე ყორღანიას მიანდო... მაშ დაე, ქართველმა ხალხმა და, საქართველოს ყოველმა ერთგულმა მოქალაქემ მხარი გაუმაგროს ნოე ყორღანიას მთავრობას და სწამდეს, რომ ჩვენი ქალარა მოსილი ბელადი ხრამში არ გადაჩხვავს.. მისი დანიშნა ჩვენი ქვეყნის ახალი ხანის დასაწყისია.

იოსებ იმედაშვილი

მარტყოფის ტრაგედია

კირიონ კათოლიკოს-პატრიარქი

1918 წ. თიბათვის 26 მარტყოფის მონასტერში საზარელი საიდუმლო ამბავი მოხდა.

წინა დღით დასასვენებლად აბრძანებული სრულიად საქართველოს კათოლიკოს პატრიარქი კირიონი ამ დღით თვის საწოლში რევოლვერის ტყვიით გულგანგმირული იხილეს.

ერთნი ამბობენ: ველარ აიტანა ზოგიერთ სამღვდელს პირთა გაიძვერობა-ქვებუდნობა და თვითონ მოიკლა თავიო, მეორენი—სხვამ მოკლაო (ზოგნი ფლანგია ბერებს აბრალევენ, რომელთაც ანგარიში მოსთხოვა, ზოგნი ჩვენი ერის მოძულეებს, ზოგნი თვით კირიონის მტერ-მოყვარეთ).

ვის ხელსაც უნდა ჩაედინა ეს საზარელი საქმე, მომხდარი ამბავი მაინც ჩვენი ერის ტრაგედიას მოწმობს,—ჩვენი სულიერი და ხორციელი ყოფა-ცხოვრება განსადღელშია ჩაქტრა ლამპარი, რომელიც ჯერ კიდევ რუსის ტყვეობის დროს, მრავალ გზის ნაწამები, საქართველოს უნათებდა და მონობაში მყოფ ქართველ ერს აღთქმის ქვეყნისკენ მოუწოდებდა; ჩაქტრა ლამპარი რომლის მსგავსი იშვიათად აღინთება საუკუნიდან საუკუ-

ნეში! ეს იყო კაცი არა მხოლოდ ბერი-მღვდელ-მთავარი, არამედ უპირველეს ყოვლისა სამოქალაქო მოღვაწე, მოაზროვნე, მეისტორიე, დიდი მამულიშვილი. ამას მოწმობს მისი შრომანი და მოწამეობრივი ცხოვრება-მოღვაწეობა.

ერთად სამწუხაროა ასეთი დანაკლისი: თუ გარეშე მტერთ მოუსხვს მას სიცოცხლე, ვაი მათ, რამეთუ მსხვერპლი ესე უნაყოფოდ არ ჩაივლის მტერთავე საგმირავად, ხოლო თუ ვინმე ჩვინანმა შეიმაღლა თვისი ბინძური ხელი, დიდათ ნაამაგდარ ადამიანზე, ვაე ჩვენ სულიერ დაცემას!.

ერთი-კი ცხადია: საქართველო მხოლოდ დიდი სისხლის შეწირვით აღსდგებოდა ხოლმე წარსულში და დღესაც ასეა: დიმიტრი ყიფიანის თავის გაჩვენას მოჰყვა ქართველთა თვით შეგნება, ილია ჭავჭავაძის შუბლის განგმირვას-საქართველოს დაქსაქსულ მამულიშვილურ აზროვნების განმტკიცება, ხოლო სულიერი მამის კირიონის იღუმალი ტყვიით განგმირვას უნდა მოჰყვეს ჩვენი ერის სულიერად განსპეტაკება და კნეობრივად ამაღლება. თუ ეს მოხდა,—და მწამს რომ მოხდება,—მაშინ არც კირიონის უდროვოდ დაკარგვა დაგვცემს...

სლოგნა მისი მარადის ნეტარი იქნება და ქართველთა მესხიერებაში იშუქებს!..

იოსებ იმედაშვილი

* * *
მსურდა გულში ჩავკროდი სამშობლოს ბაღმარმდგომს,
თავისუფალ ქვეყანას—ჩემ სატრფო საქართველოს;
მტერთა თავზარ დამცემსა, ძველთაგან სასახელოს,
საამაყოს, საგმიროს, წმიდანთა სამლოცველოს!
მაგრამ დღეს დაქსაქსულსა მტისგან ალყა-შემორტყმულს,
შინ-ურ-გარეულოთგან, ყველასგან ყბათ აღებ ცს
საუკუნის ტყვეობით თავ დახრილს, დაღუმებულს,
დღეს ჯაჰვ ახსნილს, მაგრამ თვით მკვიდრ შვილთაგან წამებულს—
ძმა ძმაზედა ხმაღს იღებს, ეს რა მოჩვენებია?!
თუ კვლავ გჩახო სგავსი რამ დღეს ნუ გაღმენებია,—
მოძმის სკველით უნდა მოიგერონ მტრებია,
ბამშობლოს მოამაგეს სხა ანკი რა რგებია...
ვაი, მას ვინც თავის თავს თვით ვერ ებატონება,
ბავშურ ჟინით დაქსაქსულს სხვა დაეპატარონება.

დარო ახმლედინის

გიორგი მისხილისკა შერვაშიძე

სოხუმში 1918 წ. თებერვლის 19 გარდაიცვალა მახზაზეთის უკანასკნელი მთავარის მიხეილ შერვაშის შვილი გიორგი. გიორგი შერვაშიძე ჩვენში ცნობილი იყო, როგორც ლიტერატორი, ნიჭიერი მგოსანი და ორიგინალურ დრამატიულ ნაწარმოებთა მწერალი: მას ეკუთვნის „მომაკვდავი სურათები“, „გიორგი მესამე ისტორიული დრამა და სხვა ბევრი, რომელიც ჯერ დაბეჭდილი არ არის. ამ შესამჩნევი პიროვნების გასაცნობათ

საჭიროდ ვსთვლით მოვიყვანოთ ნიკო თავდგირიძის სიტყვა, რომელიც წარმოთქმული იყო მოქვეში ვიორგის დასაფლავების დღეს 25 ს თებერვალს.

ნიკო თავდგირიძის სიტყვა
გიორგი შარვაშიძის დაკრძალვაზე
„საუბედუროდ ჩვენდა ამ ბოლო დროს გავრცელებული ცალ-მხრივი შეხედულობის გამო ადამიანის დანიშნულებაზე, პირადობას ჯეროვანი ყურადღება არ

აქვს მიტყუული, მაშინ, როდესაც მსოფლიო ისტორიის მსვლელობაში, განსაკუთრებით კი ჩვენისთანა პატარა ერების ცხოვრებაში კერძო პიროვნების ღირსება-ძლიერებას დიდი და ხშირად ბევრის გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს. შენს ბუნებრივ მომხიბლავ სანდომიანობას, გარეგნულ სილამაზე—შნოს, პლასტიურ მიხვრა-მოხვრას რომ გვერდი აუხვიოთ, თუმცა ამასაც დიდი მნიშვნელობა აქვს ადამიანის ცხოვრებაში, მით უმეტეს, რომ ის ამტკიცებს იმ საზოგადოების ხანგრძლივ სულიერ ვარჯიშობა—კულტურას, რომელსაც შენ ეკუთვნის. შენ შესანიშნავი იყავი ჩვენს ცხოვრებაში, როგორც სულიერად ძლიერი, ჩვეულებრივ საზოგადოების აზრ—მისწრაფებათა მალა მდგომი პირადობა. გაბედულად შეიძლება ითქვას, რომ შენ ერთად ერთი გამო-ნაკლისი, მაგალითი იყავი მთელ ჩვენს საკმაოდ მრავალრიცხოვან მთავრების მემკვიდრეთა და უმაღლეს არისტოკრატის წევრთა შორის, რომელმანც ქედი არ მოიხარე, მკირვრდენადაც არ დაიმკირე ღირსება შენი ერის მზავრულ, შენს ხალხზედ ძალით გაბატონებულ ძლიერ სახელმწიფოებრივ მართველობის წინაშე; დანამდვილებით შეიძლება ითქვას, რომ ყველა შენი დროის და შენი წრის ოჯახობა დიდ ბედნიერებად და საოცნებო შეტარებად სთვლიდა იმ ჯილდო-წარჩინებას, რომელსაც შენ ზიზღით უარ-ჰყოფდი. ვინ არ იცის, თუ რამდენი მსხვერპლით და ტანჯვა—წვალებით მისწრაფოდენ ყველა ჩვენი არისტოკრატის წევრნი სასახლის ყურადღება-წყალობის დამსახურებისაკენ, შენ კი ყმაწვილობიდან გეზიზღებოდა ყოველივე ის სიკეთე, რომელიც რუსეთის ტახტიდან გამომდინარეობდა. დიდი ხანი არ არის მას შემდეგ, რაც ჩვენი ხალხის უმრავლესობის შეგნებაში ხელმწიფის ყურადღება—წყალობა რაღაც მუდმივ სანატრულ საგანს შეადგენდა, შენთვის კი ვანსაკუთრებული შენი თვისებების მეოხებით ეს ბედი ადვილად მისაწვდომი იყო, მაგრამ შენ იმ დროს ჩვენი ხალხისათვის გაუგებარი, დღეს კი ყველასათვის ცხადი მიზეზის გამო შედიდურად და ამპარტავანად უარსჰყოფდი ყველა იმ სიკეთეს, რომლის მოპოვებისათვის სხვები მსხვერპლად სწირავდენ თავიანთ, ადამიანურ ღირსებას.

იმ დროს ბევრი გაგინებდა, შენს ნაკლულეგანებლად, დანაშაულებად სთვლიდა, ამ მოვლენას: დახეთ გიორგი შერვაშიძეს შეუძლია ხელმწიფისთან დაახლოვებული კაცი იყოს და ის კი ისე აწყობს საქმეს, რომ დაშორდეს მასო; ბევრს დასაძრახ საქციელად მიაჩნდა ჩვენში შენგან წყრომით, ფლიგელ-ადიუტანტის თანამდებობაზედ უარის თქმა: როცა ხელმწიფე ალექსანდრე მესამე ჩვენში ჩამოსვლის დროს სხვა რევოლიუციონერებთან ერთად ქუთაისიდან გაგვზავნეს, როგორც ხელმწიფისათვის არა საიმედო პირი, შენ ირონიულად მისწერე ხელმწიფეს: რაკი თქვენნი მთავრობა იმდენად არ მენდობა, რომ თქვენნი ჩამოსვლის დროს ჩემი სამშობლოში ყოფნაც-კი სასაშიროდ მიაჩნია, გთხოვთ ეს სასახლის წოდებაც ფლიგელ-ადიუტანტობაც ჩამომართვათ.

ენლა ვიკითხოთ: ბევრი ეხლანდელი რევოლიუციონერი გაბედავდა იმ დროს ასეთი აზრის გამოთქმას? დიდათ საეჭოა ისეც, რომ რამოდენიმე კაციც გამოჩენილიყო ისეთი, რომელიც უარს იტყვოდა ყველა იმ უპირატესობაზე, რომლის მიღება, შენ შეგელო და არ ისურვე. ამ ჟამად-კი რევოლიუციონერობა იგივე ტახტია, რომლის წინაშე ბრბო და სულით უძლური ქედს იხრის და რომლისაგანაც უმრავლესობა გამოყლის ყოველივე ამ ქვეყნიურ სიკეთეს, შენ სულით რა-

ნდი იყბვი და შენ ბუნებას არ შეგელო **მნიშვნელოვანი** რა მნიშვნელობა ჰქონდა შენს ასეთი **გაბედავლებას** ჩვენს ცხოვრებაში? მართა ქადაგებით კი-არ ვრჯელდეა ხალხში ესა თუ ის აზრი მიმართულედა—არამედ მაგალითიდ, შენ პირველმა შეარყიე, შენს ტე ჩვენს წოდებაში ტახტის სიყვარული და ერთგულედა, შენი მაგალითიდ სარგებლობდა, იწრთველობდა მთელი რიგი ახალგაზრდობის, რომელიც სილით ნამდვილი რევოლიუციონერები ხდებოდნენ:

მეორე დიდებული მნიშვნელობა შენი ჩვენი ცხოვრებისათვის ის იყო, რომ შენ პირველმა ასიე, აღამაღლე მაღალ წოდებაში შეგნება და პატივისცემა საზოგადოთ კავკასიელ ერებისადმი: ამ ოცდაათი წლის წინდ არა თუ უცხო ლები, ჩვენებური განათლებული ნაწილიც საზოგადოების რაღაც სიბრალულის თვლით უყურებენ, მაღლიდან ოასტკეროდენ ჩვენს ერჩ, აისი მნიშვნელობის შესახებ ბაასიკ სცხვენოდათ, ჩვენში განიფრებული მაღალი, საშუალო და წვრილი მოხლეებიც ხომ რაღაც დამცინავი კილოთი ლაპარაკობდენ „ტუხუმეცებზე“ მაგრამ შენ პირველმა აღამაღლე მრისხანედ ხმა შენი დაჩაგრული ერის ღირსების დასაცველად: ბევრმა წარჩინებულმა მოხელემ და დიდებულმა პირმა იგემეს შენი სასტიკი წყრომა და ხშირად ფიზიკური ძალაც ჩვენი ხალხის და ეროვნების უდიერათ მოხსენებისათვის. თამამად შეიძლება ითქვას, რომ არ ყოფილა შემთხვევა, რომ ვისმეს უპატივცემულოდ ეხსენებოდა შენთან შენი ერი და ამას დიდი ხნით სანანებლად არ დარჩენოდეს ის; შენმა ასეთმა კეთილშობილურმა ხასიათმა ის სარგებლობა მოგვიტანს. რომ ბევრი ჩვენი ხალხის მოძალეც-კი შეეჩვია მოკრძალებით ლაპარაკს ჩვენში.

(დასასრული იქნება)

ნინო ჩხეიძე

მისი გასტროლების გამო თბილისში

გ ლ ე ხ ე მ ს

გლები გასწორდა წელშია, აღარ ამძიმებს უდელი; აღარც ჯლოთი, მესისხლე, მტარვალი დაუნდობელი; არც მემამულე ბატონი, ჩარჩი, წურბელა—მწოველი, თავისუფალეხას მოესწრო, განდა ბედ საქსოველი! მაგრამ, ვაი, რომ ჯერ ყველას ვერ შეუგნია უფლება. მტერსა მოყვარედ ისევ სთვლის, მოყვარეს მტრათა უხდება; და მით ბორკილებს კვლავ იჭედს, გახრწნის წუმკეში იფლობა. ფრთხილათ, გლებებო, თორემა წაგვივა თავისუფლება!

მუშა მის. დევაძე

მწვერვალები

რეერთი ხანია ვფიქრობ გავიგო: რად სტი-
რიან ყვავილები ღამ-ღამით, რას ასტრემლე-
ბიათ თვალები, რასა სჩაიან?... ან რას გაჰყუ-
რებენ აღმოსავლის კარს?... იმედით რას გაიყუ-
რებიან წყვილიადის ზოდებით ამოყორილს აღ-
მოსავლისკენ?..

ასევე მსურს გავიგო: რისთვისა ჰბრთის
ჩემი სნეული გული დილის მომლოდნე?... რა-
ტომა სთხზავს იგი ერთადერთ ზღაპარს სუ-
ლის მარადიულ ტრფიალებსას? რა აქვს სა-
ტრფიალო?

აი მე დავკარგე მეგობარი... მე აღარა მშ-
ყავს მეგობარი, მაგრამ სადღაც უკრავს ჭიანჭუ-
რი და მე გული სიამით მეგვება... მე კრემ-
ლების მეტი აღარა შემოჩენია რა, მაგრამ გა-
რედ ყვავილები იშლებიან ღამე მიხარიათ...

მე იმედი უფსკრულში ჩავმარხე... უფს-
კრულში დაწვნივალე კრემლამომზრალი, მა-
გრამ იქმალლა მოსიანს წერწეტი ცად მიბჯე-
ნილი მთა და მე მიხარიათ... მიხარიათ იმიტომ,
რომ მიუხედავად ჩემი დაღუპვისა, უფსკრულში
დასამარებისა—მაინც არსებობენ მწვერვალები.
მართალია მიუწვდენელი, მაგრამ მაინც დამა-
ტყვევებელი მშვენებით მოსილი მწვერვალები...

დ. თურდოსბირელი

დღიური

ადამიან ის თვალი ძნელად, თუ უკეთეს სა-
ნახაობას ნახავდა გაზაფხულის საამური დღია,
ამწვანებული ველ-მინდვრები, ათას ფერად აფე-
რადებული სხვა და სხვა ყვავილ-მცენარებით,
სადაც ნახად უბერავდა გაზაფხულის ცელქი სიო,
ადამიანის დამწუხრებულ გულს რაღაც შვებას
ანიჭებდა. ლაჟვარდოვან ცაზე მოკისკასე თეთრი
თხელი ღრუბლებიდან ნახად ჰფენდა მზე არე-
მარეს თავის მადლიან სხივებს. წყნარი იყო და
ადამიანის მომჯადოებელი თვით ბუნება, მაგ-
რამ ჰდელავდა კაცობრიობა. გამძვინარებულ
ბუნების სტიქიონის დროს ვით ადამიანნი გაი-
ნაშვიან და გაოცებულნი შესტყვიან უღმო-
ბელ სტიქიონს, აგრედვე ახლა თვით ბუნებაც
თითქო მისცემოდა განცვიფრებას და უნდოდა
გმოცნობა იმ მიზეზებისა, რომელსაგანაც ახლა

კაცობრიობა სტიქიურად ერთმანეთს ანადგურებდა და კაცთა შორის ძობა-ერობას უწყობდა. სწორობის ნაცვლს იმხვეცე გამეფებულ იყო. აგერ
ტყის პირას მორაყრათე ცივი ნაკადული, სა-
დაც დასასვენებლად და წყლის დასაღვებათ მ-
ვლად ღამსხდარიყვენ ლტოლვილნი: ქალნი და
კაცი მოხუცი და ახალგაზრდანი, ძუძუ მწო-
ვარ ბავშვებით. რამდენადაც ადამიანის მოწი-
ბვლელი იყო ბუნების სილამაზე, იმდენად გუ-
ლის მომკვლელი ის სურათი, რომელსაც ლტო-
ლვილნი წარმოადგენდნენ, შეუძლებელია იმის
აღწერა: ზოგს ქმარი დაჰკარგოდა, ზოგს ცო-
ლი, ზოგს შვილი, დედა, მამა, ძმა და ეს
შინაგანი მათი სულის განცდა, ნალიელი,
აღბეჭდილი მათ სახეზე; მათი მწუხარება თვით
ცანდესწვდებოდა. შიშველი ტიტველნი დამში-
ერნი სასაწა-კვეთილებას მისცემოდნენ. ცხო-
ვრების უკულმართობაზე ზოგნი რას ამბობდნენ
ზოგნი რას, მაგრამ ერთი კისაერთო აზრი ტრი-
ალდება მათში: ყველა გრძობდა ამას, რომ
ისინი იყვნენ სხვების საკუთრება, რომელთა
წყალობითაც ეს უბედურება დაატყდათ თავს
და, რასაკვირველია, ისინი ასეთ მტარვალებს
ზიზლით იხსენებდნენ და თავიანთ გაჩენის დღეს
მწყველიდნენ.

ცოტა დასვენების შემდეგ ისინი კვლავ
გაუდგნენ სა შერდობა გზას, მხოლოდ ერთმა
დედაბერმა ველარ შესძლო სიარული, სიმშლის
გამო, იქვე დარჩა და-ლონე მიხდილი ნაკადუ-
ლის მოშორებით წამოწვა. აი ბუზი, რომელიც
მისი წინ ცელქათ ღჰფრენს და დედაბერს ხან
სად დააჯდება ხან სად. საკოდავი დედაბერი
მას შურს თვალით გადაჰხედავს და ღონე-
მიხდილი თავის გულში იძახის:

„ოხ, ნეტავ ნენ, ბუზო, დაჰფრენ თავის-
უფლად და სტკებები ბუნების წილში, მე კი უბე-
დური რათ გაჩნდო ამ ქვეყნად, თუ ასე მწარე
ცანჯვით გავლილი ჩემი სიცოცხლის დღეებს?..

ვარლამ ჩლაიძე.

წერილი

„დასწებეთ?!

სწერდა გიორგის მარუსა:

დასწებეთ, მერე ასე და ასე შეუმჩნევლად, ასე უნდა ხვად?... მერე და რაღა შეინარჩუნეთ?..

ეკ ხომ თვალების დათხრას...

ახ, ნეტა არ შენახს! ნეტავ, არ გამოვყოფილდი...

აი, ეკლესიიდან სადგურზე რომ წავყვლით:

მამაშენმა, ის კი არ არის, არც-კი გამოგვაცილდა, გაბრუნდა; ჩემმა მშობელმა: რატომ რუსულად აღასრულებინა მღვდელს ჩვენი ქორწინების წესი...

არა, შენც კი იყავი გაბურთული, მაგრამ...

გახსოვს, მარტონი ვიყავით კუბეში, დიდის რიურაჟმა გამოგვარკვია, შენ ფანჯარა გადაე; მე გავიხედე და, დმერთო, სამოთხეში ვიგრძენი; თვალწინ გარდაიშალა:

ამწვანებული და აყვავებული მიდამო. მერე და იმის შემდეგ, რომ თბილისში ჯერედ ბაღსიცი არ იყო; თვალგაუწვდენელი შავი ზღვა, რომელიც ირხეოდა და თავის ხმაურობით რაღაც უცნაურობას გვაძენებდა. აგერ, შორს რაღაც შავი წერტილი მოჩანს, თანდათან იზრდება... მაგრამ ეს ხომ აღამიანის ჩამშვებული კეშია, რაიც დამავაწვა წითლად გაშუქებულმა ზღვის ზირმა... ამდგურდა, ასე მეგონა ზღვამ წარმოშვაო, ამოანათა მზემ და დააფინა ზოლებათ სხივები; რომლებსაც ზღვა ლტოლვით ათურადებდა, თითქო ანებოფრებსო, მით ეკვლურობს, ხარობსო...

საღამოს, როგორც დამზირდი, ბათუმიდან ჩავით მოვედით თამარის ციხესთან და, როს ნაბარას გადავუდით, აუწერელი სიამოვნება ვიგრძენი...

—სამოთხეა, სამოთხე!-წამოვიძახე და ავტანცხსდი.

—დახსაც სამოთხეა და მერე შენთან...-შენ მიხარ, მიმიზიდე, მიმიკარ თვალების კოცნით.—თვალა, თვალა საქართველოსა...

საქართველოსი?! საქართველოსი-კი არა ჩვენია, რუსეთისა, რომელმაც გიხსნათ! უძლეველ რუსეთისა...

—არა, იყო საქართველოსი, და იქნება საქართველოსი...

შენ მეუბნებოდი, როცა კი ამაზე ჩამოვარდებოდა ლაშარაკი; რაზედაც ვალოდასთანაც ლაშარაკი მოგდიოდა...

მაგრამ, ხომ ხვადე, უჩვენოთ ბათუმიც, თვით თვალა თქვენი საქართველოსი ვერა, ვერ შეინარჩუნეთ! ვერც შეინარჩუნებდით...

თუმცა ხანდისხან მეც ვირეოდო **ქართველნი** ქიობაში... იყავით ერთხელ! ეს ხომ **ქვეყნის მფარველებანი** ჩვენ, თუნდა ისინიც რუსებს ეხვეწებოდნენ...

ვალადა ამბობს: ესლაც ეგ დაემარებათო... ჩვენი რუსები მიდიან; ან და რაუნდათ, აი, ესლაცი თქვენი საქართველოში...

ვალადია, ამ შემთხვევით მადლიერია, რომ მე დამიყოლია, დამინებია...

ვალადია, შენი ნაამხანგარი, მიდის თავისუფალ საქართველოდნა...

შეც მივევები.—მარუსა.“

ს. პლახაშვილი.

დღეს სხივოსან გაზაფხულზე

დღეს სხივოსან გაზაფხულზე სუნთქავს ტურთა ეკავილთ დილა, განვლილ წამთა მრისხანება მზის დიმილით დირჩდილა. ცის შავ დრუბელთ ნარჩენებსა მთის ნიავი ერეკება და სიცოცხლის სახეს ეღებს თვით სიკვდილის ქანდაკება.

და არწივიც დაისრული მიწაზე რომ დაფოფხავდა, უგანასკნელ სისხლს წვეთი მწვანე მდელას უხვჩდ რწვავდა,—

დღეს ჭრილობით განიკურნა, გაისწორა მძღაფრი ფრთები, კვლავ თამამად ინახულა საყვარელი ცივი მთები... რა შეინჯარის თეორი თოფლი მიეკარა მებრძოლ გულზე, კვლავ დაგვიყვანა ჩვეულებრივ თავისუფალ გაზაფხულზე...

შეიტვალა ფიქრი ჩვიც. შემეტვალა ლექსთა კილო; დღეს სიმღერა აღარ არის შეგების ჟამზე სთავილო. მოვიწმინდე თვალზე ცრემლი, სევდა ღხენად შევიცვალე

და სხივოსან ტებელ გაზაფხულს ყოფნის განცდა განაცვალე.

და ამდღედი ჰეი, გულა! მტერმა აღარ გადატაცდას, ძირს დაამხე ვინც რომ ღხენა წავართვას და ავიკრძალოს!

და დღეს როცა მტარვალთ ბინა ცეცხლის გორგვლით დაირქმა, ზე ასწიე, შენ თამამად გამარჯვების სისხლს დროშა!

გაინარე!.. მოწამე ხარ დღეს სხვა ფერად წამებისა: დაჩაგრულთა ნეტარების და ნეტარება წამებისა! **მიქელ დიანელი**

ქართული
თეატრის მუშაკთა კავშირი

ს რ ი მ ლ ა შ ე ბ ი ა ღ ვ ე ლ ა ს ე ბ ი

ლევ კერესელიძე

ჟენევის უნივერსიტეტის პრივატ-დოცენტი, პოლკოვნიკი. ბერლინში რეფერატებს კითხულობდა საქართველოს შესახებ. დასწერა და ფრანგულად გამოცა საქართველოს შესახებ წიგნები, აგრეთვე დასწერა სავნებროს საქმეზე, რაიც გერმანეთში მოწონათ. ქართული ჯარები შეადგინა გერმანია-ოსმალეთში.

აქ ჩემს გარეშემო დაღვრემილა ტყე ტანშიშველი, ნისლის ლეჩაქით დაბურულა აქ კარმიდამო, აქ სულ ნორჩ ტოტებს დილით ამტვრევს ფეხწვრილი შველი, აქ ჩემს გარეშემო დაღვრემილა ტყე ტანშიშველი. აქ მარტოობით ჩემი სული მინდა ვაწამო. დაქრილ სამშობლოს, მე უძღუერი, რათი უშველი!... აქ ჩემს გარეშემო დაღვრემილა ტყე ტანშიშველი, ნისლის ლეჩაქით დაბურულა აქ კარმიდამო...

ჩემი სამშობლო, გათელილი მტარვალთა კვერთხით, კვლავ იკრებს ძალებს, ფრთებ შექრილი, გულდასერილი, თავისუფლების მოტრფილე აღსდგება მკვდრეთით ჩემი სამშობლო გათელილი მტარვალთა კვერთხით!... და მეზობელთა გულადობით მუდამ დევნილი, არვის იმონებს, და არავის ეგება ფერხით, ჩემი სამშობლო გათელილი მტარვალთა კვერთხით, კვლავ იკრებს ძალებს ფრთებ შექრილი, გულდასერილი.

ნესტორ მაღალაშვილი

პოდპ, გერმანიაში ქართული ლეგიონის ერთი შემდგენელთგანი, საქარ. განთავისუფლების კომიტეტის წევრ.

სატრფოვ სნეულო, შენი სახე თურმე დამდნარა, და მუქ თვალეში გაყინულა აზრი გრძნეული; მე კი აქ მწყალობს გაზაფხულის სუნთქვა ნარნარა, სატრფოვ სნეულო! შენი სახე თურმე დამდნარა... და თუმც დაგზორდი ღელავს, ბოდავს ლურჯი რვეული, უძილო ღამით, შენზე ფიქრით: ფიქრი დამწვარა, სატრფოვ სნეულო! შენი სახე თურმე დამდნარა, და მუქ თვალეში გაყინულა აზრი გრძნეული

მარიჯან

გიორგი კერესელიძე

გერმანიაში „ქართული გაზეთის“ რედ.-გამ. ქართველ ტყვეთა საქმის გამგე, საქარ. განთავ. კომიტ. წევრი

სოლომონ ვადაჭკორია

ასოთამწყობი, ძველი მთავრობისგან პოლიტიკ. დასჯილი, | გერმანიაში „ქართული გაზეთის“ ტენზ. მომწყ.

გვარდიელი კანდელაკი

ბორჩალოს ბრძოლაში დარღუპული.

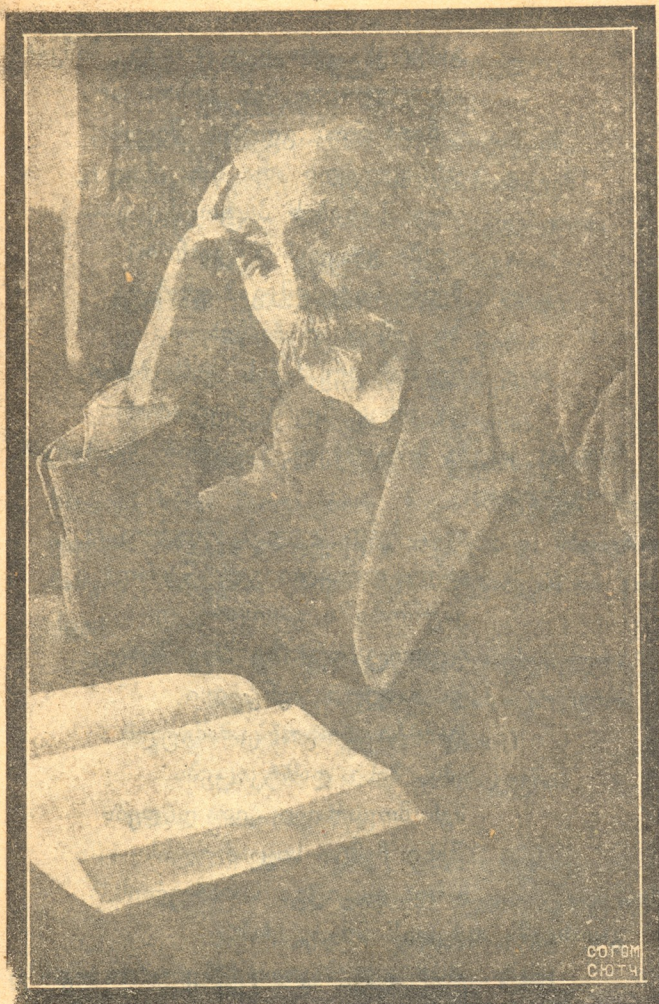

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

მკვლავით აღდგომა

საფლავის ჩურჩულს ჩაექროფა ბუდის სიმღერის სიმღერა,
 დეღით გაღვივდა ცნეს-ღაგანი მომავლის ბრძოლა,
 შეებით დაიბნა ცის-ფარფანა? უფინის ფოთლები,-
 და მოეფანა მთის ვეგვილებს ბრძოლის მძივები!..
 და ახუნხუნდა საიმედო წყარო სიცოცხლის,
 შეერთა ბუნქნარი და ანთა ტალღა იმედის,
 და ციფ უფსკრულში, მიწის ფიქრში გასტკდა შეება,
 გული გაუღო განწირულებს, ამინა დღის გზებებს ..
 და აღსდგა იგი, აღსდგა ქვეყანად ჭეშმარიტება,
 დაემხო შური, მტრობა სსსსდის და ბოროტება,
 და აღმსდა სიფრცის ველზე ცისკრის ვეგვილი,
 და შირს გასმა მძლე სიმღერა, ძმთა ძხილი...
 და მისარიან, რომ სამშობლო ზემოც აღსდგება,
 ცრემლებს შიიწმენდს და მზის ფარსულს შეუერთდებს
 მომიჯნაძის ჩემო მთვლა, მშობლიურ მხარე,
 ნუ მოგწყენია, გაიხარე ჩაგრულთა არე ..
 და სხეი მოსჩანს, ცეკავს, თრთოლავს, შეაღვრსება
 მოსჩანს ციების აღთქმის მხარე და ტალღა თვრება,-
 დღეს აღდგომაა საქართველოს დიდ ჭარ-ნახულის,
 დღეს მზე ზეიმობს, შექვი კრთება მწველ განაფსულის.
 ს ტაიფუნ

გიორგი ვალ. პლენანი (18 — 1918)

რუსეთის სოციალდემოკრატიულ პარტიის დამაარსებელ მამა-
 მთავარი, სამშობლოდან დევნილი, ნიჭიერი მწერალი, მრავალ-
 ვალმხრივ განვითარებული, მარქსის მოძღვრების საუკეთესო
 მკოდნე-გამაგრელებელი, რუსეთის მუშათა ხელმძღვანელი,
 გარდაიცვალა იენისში 1918 წ.

თავისუფლების ხარმა ჩამოჰკრა,
 უჟამურობა წარსულში ჰქრება
 და მტერი ერსა, წ ბორკილ აყრილს,
 ამაოდ უტევს და ემუქრება;
 გმირმა ხან ძლივი ძლი დასტოვა,
 ქართველის ერის დროშა ჰფრიალებს
 და აწ სამშობლოს ტურფამინდორ-ველს
 მტრის ფეხ-ველარ გაატილებს!..

ახნაზაროვი

მიხეილ კვხაძე

ქართულ ეროვნულ გუნდის ლოტბარი,
 მისი კონცერტების გამართვის გამო.

ქორწილი

ალეგორია სამ სანახაობად.

გაგრძელება. იხ. „თ და ცხ.“ № 9.

(ჭიანჭური შესწუდება გარედან შიშისმის:)

ვაშა, ვაშა, გენაცვალე,
ჯანი! აფერუმ! გამოსცალე!
(შიშისმის სიმღერა)

აქმას. (შორიდან)

მზეო, მზეო გადმომხედე,
ღრუბელს ნულარ ეფარები,
შენ ხარ ჩემი სიცოცხლისა
დასაბამი და კარები,
შენით ვსუნთქავ, ძალთ ვიკრე-
უშენოდ მკედარს ვედარება!

(აივანზე შეფარული გარედ აფურებიან, ხათულა ახს-
რებულა გამოჩნდება სტუმართ შორის და მომღერ-
ჯისკენ გაბურება)

გნ. სიდონ (გაგვირგებულა)

მოდის აღმასხან განარებული,
ვითარც მხედარი გამარჯვებული;
ნეტავი ბედმა რით გაუტინა,
რო მოყვლეყოლბს ბოტივით წინა
(ხმა გარედან) ვინც მოვიდა გაუჩარჯოს.
ღმერთმა ხელი წარუშართოს!

აქმას. (შემოდის უგეჯანი გატყუენი, ნა-
თელა განარებულა)

გამარჯობათ აქ მბრძანებელთ,
გამარჯვებით გეახლებით;
ძლივს ჩემს ოოჯახს დავემკვიდრე,
აღარავის გერიდებით!

გნ. სიდონ. როგორ ოჯახს?

ტიტ. სიდონ, სადა?

აქმას. სულ სხვა ძალა დაიბადა
ამ ოჯახში დღეიდანა,
რომ გაგიხდეთ ყველას გზადა.

სიდონ. პირდაპირ სთქვი, რას გვალოდებ?

ტიტ. ნეტავ ერთი რას აზოდებ
ნაციხარო, ციშბირელო,
დაუდგომელ-საკიცხველო!

აქმასსან. შენი სიტყვა, კნიაზ ტიტო,
რაც გინდ თვალი დამაქციტო,
სრულებით არ გამჯავრებს,
და უფრორე გამახარებს...

გახსოვს, ერიხელ თანემი წამოვიღე
თხოულობო შენ კარის-სახლს.
ვინა ხარო? გლეხის შვილი,
უსწავლელი არა წრთენილი,
არც ქონების პატრონიო,—
რომა გყავდეს გამგონიო!
შენმა სიტყვამ გამაფხიზლა,
ზე ამწია არ ჩამწიხლო,
შენთან არ მაქვს საჩხუბარი,
და არცა მსურს საუბარი!

ნათელა კიბუზე ჩამოაბრქნს. აქმასსან მიაშურებს.
ისაგებებლად.

აჰა, ჩემო სულს სწორო,
დროა, თვალი გამისწორო!
ვაქრობაში გავიმარჯვე,
ფულიც დროზე მოვიმარჯვე,
და მამული შენეული,
დამრჩა როგორც მამეული.
აჰა, მისი დამტკიცება,
შენ მოგართვი ვით დიდება
შენი ჩემდა სიყვარულის—
დრო დავიდგა სიხარულის...

გადასცემს მამულის ნასუიდაბას.

ანამი. რამეულიც საკთოა ხმაურად? ით აივანზე
გამოჩნდება, შეშფოთებული)

დავიბანე ნუ თუ ხელი?

სიდონ. გამომეჭრა ნუ თუ ყელი?!
ნათელა შოგელოდა დღემდე თვალი,
გამიბრწყინე მომავალი,
ჩავაქსოვოთ სულსა სული,
რომ ვაშუქოთ სიყვარული..

ხელს გაუწვდის. აქმასსანი მკერდს მიიკრავს.

ნათელა. როგორ ჩემი მოთმინება
ჩემივ მახე შეიქნება?!
კმარა ესდენ ხუმრობანი,—
უკუდგომა, დათმობანი.

ნათელა-ქალი ჩემი არი,
მისთვისა ვარ გადამკვდარი!
თუმცა, გლეხო, არ გცნობ ტოლად,
მაინც გიწვევ ხვალში ბრძოლად!
ვისაც ბედმა გაულიმოს,
ქალიც იმან მიიკუთვნოს!..

აქმასსან ახედ-დახედავს.

მოკვდეს შენი აღმასხანი,
თუ დაკარგოს დრო და ხანი!

ტატ. ქერქში ჩადექ მოთრეულო,
 გაგვეცალე შე წყეულო!
 სიღონ. ვაჰმე, ოჯახს შემიპილოწვენ,
 ნათელა. ვაჰმე სისხლსა დანთხევენ!
 ნიკოლ. ხმალიში, ხმალი დედაბერო,
 ხმალი გულში დავაძგერო!

აღმასხან (კამოსტება ხმაღ და ხმაღ)
 ნუ თუ ჩემი ბედის წერა,
 მოკლე ხნობით დაიწერა?
 მოდი, მოდი აბარგულო,
 სხვითგან სხვაგან დაკარგულო!

ხმაღ და ხმაღ შეიტაკებთან. ნიკო მოუქნევეს აღმა
 რდსხან მარჯვედ და ცქვიტად აიდენს და მძღაგრად
 მახეში ჩასცემს. ნიკო შეტოტრტმანდება და წაი-
 ქრება-

რუს გენ. ვაჰმე, შვილო, დაღუბულო,
 ვაჰ, სიცოცხლეც დანაცრულო!
 ნიკოლოზი (მომაკვდავის ხმით.)
 დაგრჩა ძპაო, გამარჯვება!

არაში (თაფისთაფის.)
 აქ არს ჩემიც დამარცხება!..

(ნიკოლოზს ხელით გაიტანენ.)
 ჰმ, სასწორი გადიხარა,
 მეც არა მაქვს მეტი ჩარა,—
 ვისაც დარჩა გამარჯვება,
 ჩემი გულიც მას აჰყვება!

(აღმასხანს.)
 აღმასხანს გაუმარჯოს,
 ღმერთმა ხელი წაუმართოს!
 შენგან გვეფერობს კეჟის სწავლა,
 ქვეყანაში კაცად გავლი!

ტიტიკო (აღმასხანს, როცა ემოტრიადდება.)
 კაციც შენ ხარ, ძმისა სწორო,
 ვინძლო წელი გამისწორო!
 ტაში-ტუში საზანდარო,
 აწ კვლავ უნდა გავიხარო!

მისიმის ტუში.
 არაში (ბაღდადით ხმაღს უწმენდს აღმასხანს.)
 ვენაცვლე შენს მარჯვენასა,
 შენს ბიჭობა გაჩენასა,
 დიდი ხნისა ჩვენი ძმობა,
 განა ღვთისგან დაიმზობა?
 თუ მიკადრებ მეჯვარეთა,
 გეყოლები მოყვარეთა!

აღმასხან (ნათელას მკლავს გაუყრის)

ხელო ქორწილში აველოს ეველს
 ლინი გვმართებს სასურველი!

ეველა ერთად: გაუმარჯოს აღმასხანსა,
 მის მარჯვენას, ენას, ჯანსა...

სიმღერით მიჭეუებიან. საზანდარი ტუშს უყრავს.
 ფარდა. იოსებ იმედაშვილი

(გაგრძელება შემდეგ ნომერში)

შალვა ნესტორისძე ელიაძე.

წმინდა გიორგის ჯვრის კავალერი, შტაბს-კაპიტანი. ახალ თონში, ბოლშევიკთა "ბრბოსთან" შეტაკებას დროს მამაცურათ დაღუპული.
 გურიის დედა-ქალაქ ოსურგეთის მცხოვრები იყო, ღარიბისა და მშრომელ ოჯახის შვილი. ფრიალნიკი-ერი და იშვიათი ხასიათის, ყველასთვის საყვარული ყმა-წვილი ჯერ კიდევ 19 წლის გერმანიასთან ომის დაწყების შემდეგ. საქალაქო სასწავლებლის დასრულებისას მოხალისეთ ჩაეწერა რუსეთის ჯარში-და რაინდობით აღსაყვ მეომარმა. ორი წლის განმავლობაში დაჰყო-ოს-მალეთის, გერმანიის, ავსტრიის და რუმინეთის ფრონტზე. მონაწილეობა მიიღო მთავარ შეტაკებებში და პრაპორჩიკის ჩინიდან ჯვრებითა და სხვა ჯილდოებით აღჭურვილი ჰშტაბს—კაპიტნათ განდა იშვიათი მამაცობისათვის!. მისმა სამშობლომ რომ ქართველ მხედართ მოუწოდა, აქეთ გამოექანა და განუწყვეტელ მუშაობას ეწეოდა ჩვენს ჯარებში. უკანასკნელი ითვლებოდა მესამე ქართველ მსროლელთა პოლკში და მეოთხე როტას ხელმძღვანელობდა. მონაწილეობა მიიღო სამეგრელოში ბოლშევიკთა მიერ შექმნილ აჯანყებაო და-ცხრომაში. ამ ბოლო დროს იშვიათი გამჭირაზობის-თვის, მამაცობისთვის და საკვირველი ხასიათის გამო, ფოთის წითელგვარდიაში იგი თავის ბელშდვანელად აი-რჩია; მან დარიგებით დატოვა თავისი პოლკი და 200 მეომრით ახალ-ათონიდან 1000-მდე განუთიგნებული. ბრბო გარეკა; გათამამებული დაედევნა ამ ბრბოს, რო-მელსაც ძალა მოეკრიფა და მთაში ხელ და ხელ გა-ჩაღებულ ომში იგი განგმირული დაეცა 19 ამათვეს, ჯერ კიდევ 22 წლის ვაჟკაცი. მისი დაღუპვით ოჯა-ხმა დაღუპა იშვიათი წევრი, ამხანაგების საყვარელი ადამიანი და სამშობლომ-კი თავდადებული და შეგნე-ბული შვილი. მისი ხსოვნა არ დაიკარგება!

ახლობელი

აღსრულა!

აღსრულდა ნატკრა დიდხნის, გული ნეტარობს ღმერთთან;
მწარედ ვიგონებ მწარ წარსულს, გულის ტკენით და წყენითა,
ჩაგვრა, წამება სხვისაგან, უჩვევი წყულო, იარა,
ვინ მოსთვლია ჩემმა სამშობლომ რა ტანჯვა გამოიარა!
მაგრამ ეხლა კი წყვილია, უნს მიაქვს კრულოვა წყვილითა,
და ჩემს სამშობლოს გულს იკრავს, ნათელ ხე მქათა ფენითა,
გულში ნაგუბა დიდი ხნის, ბოლზა, ნაღველი ჰქრებიან,
და ჩემიანი აღდგომას სიღერით ეგებებიან!..
იხარე, ჩემო ივერო, რომ აღადგინე უკლება,
დღეიდან ჩემო საუნჯევე სხვა არვინ დაგეფულება;
და ჰა, აღსრულდა დიდი ხნის, ნატკრა, ნანატრი გულითა,
და მას მეც, ერის მგოსანი, უგალობს იხარულითა!

ვლ. ვ. ვ. გომბოზი
(1878 — 1918)

დ. შანჭანთელი

მხოლოდ ერთს კი

(რომანსი, ბრიუსოვის მიბაძვა)

მხოლოდ ერთს კი ვინატრებდი, ვყოფილიყავ შენთან ერთად,
სიყვარული ვარდაგვექმნა მარად სათნო, უცვლელ ღმერთად.
გულის სიღრმე დამერჩილია შენს თვალთაგან შექმნილ ღამით
ბროლის მკერდზე მოგხვევოდი, დავმტკბაროყავ ნეტარ წაპით
კოცნის ცეცხლით აღგზნებულებს გულს გვი რვედეს სუნთქვა
სწორი,

გრძნობით მთვრალი ჩაგძახოდე: შენი ვარ და შენთვის ვტირი
სიყვარულის სამსხვერპლოზე თავი გვედოს გასაწირად
და ერთ სანთელს ვამზადებდე მისთვის მსხვერპლათ შესაწირად

ლ. ძიძიგური

ტანით პატარა, გულით დიადი, სულით მაღალი,
აი რა გავიფიქრე პირველად ვ. გომბოზი რომ ვნახე.

სკოლის სკამიდანვე ხალხის სასიკეთო მუშაობაში
ჩაბმული, ვატაკებული პარტიული მუშაკი (სოციალისტ
რევოლიუციონერი), ძველი მთავრობისგან დევნილი,
ფზიხელი მოაზროვნე რევოლიუციონერი და ნიჭიერი
ორგანიზატორ-მოკამათე, — აი ვ. გომბოზი.

რეაქციის ქარტეხილს — ალიხანოვ-ავარიელის სა-
სჯელს და რუსთა მეფის უნდარმერის სასტიკ დევნის-
გან საზღვარგარედ გადაჩენილი ვ. გომბოზი რევოლიუ-
ციონურ რუსეთს სათავეში მოექცა: პირველად დაინი-
შნა მე-7-ე არმიის კომისარის თანაშემწედ, შემდეგ
სამხრეთ-დასავლეთის ფრონტის და ბოლოს იმავე ფრო-
ნტის კომისარად, — სამშობლოში დაბრუნებისთანავე
დაინიშნა საოლქო სამხედრო საზღვაო კომისარად, საზ-
ღვაო მინისტრად, უკანასკნელად — საქართველოს ერო-
ვნულ საბჭოს წევრად და საბჭოს სამხედრო კომისიის
თავმჯდომარის ამხანაგად. საქართველოს ეროვნულ
საბჭოსთან არსებულ ხელოვნების სექციის თავმჯდომა-
რეობა მასვე მიენდო და ხელოვნების საქმეს სიყვარუ-
ლით ეკიდებოდა.

მწერლობაში დიდხნიდანვე მონაწილეობდა და კა-
ლამიც ფზიანი ჰქონდა. მეორე სახემწიფო სათათბიროს
არჩევნების დროს საკუთარი გაზ. „მეტეორი“ ჰქონდა
ოდესაში, სადაც საუკეთესო ძალნი შემოიკრიბა გარე-
შემო; დიდ მონაწილეობას იღებდა გარდახვეწილთა
პრესაში გამოჩენილ პოლტიკ. მოღვაწეებთან ერთად
გაზ. „იუგ“-ში, სამშობლოში ჩამოსვლის შემდეგ თა-
ნამშრომლობდა რუსულ გაზ. „რესპუბლიკა“-ში და ბო-
ლოს თითონვე აპირებდა გაზეთის გამოცემას.

მაგრამ ყველა ეს დეაწლი რაა იმ თვისებასთაა-
რითაც განსვენებული დაჯილდოებული იყო: იგი რ ნ
ვდნათაც ინტერნაციონალისტი იყო, იმდენად
თავის ერის ერთგული შვილი, მეტად სათნო ადა-
მინი, მომზადებული, საღმშენებლო უნარით აღჭურ-
ვილი და დიდის იმედების მომცემი...

და ეს ფრიად სასარგებლო კაცი რომელიც ჩვენს
ნორჩ რესპუბლიკას, ვინ უწყის, რაოდენ სიკეთეს მო-
უტანდა, მხეცურად მოჰკლა რევოლუციის სამის ტყვიით
ვინმე წულუკიძემ ივნისის 19, მოჰკლა დანდობილა
დედსთან მუსაიფში გართული...

და იმდენი სულდიდობა გამოიჩინა განსვენებუ-
ლმა, რომ ამხანაგთ დაავალა ჩემს მეკვლეს ხელს ნუ ახ-
ლებთ. ოჰ რა საზარელია ასეთი ამბავი. დანუთუ
თავის უფალი რესპუბლიკანური საქართველო ვერ შე-
სძლებს ასეთ სენისაგან განკურნებას...

ძვირფასო ვალოდია! მოკლე ხნისა იყო ჩვენი ნა-
ცნობობა, მათაც გაუქრობელი ღამპარი აღანთე ჩემს
გულში, როგორც ჩვენის სამშობლოს თავისუფლების
ერთმა მერცხალთაგანმა. ნუმც დასტკნება ხსენება შენი.
იოსებ არიმათიელი

* * * ვერ ხედავ?!.. თკაღნი ახყარი,
ზე აღზდა, მონა სახყარი.
არ გესმის?!.. ეუერთ მიე სმენა
მტარვადი აქ მიესყენა.
დრო დადვა და შენც აქში
ცხოვრების ზღვაში ჩაეჭვი.

ერეკლე ყანჩელი.

ნინო ილიას-ახული ხარაბაძე.

მოწყალების და, ჯანდონით სავსე ახალგაზდა 24 წლის ქალი. მოყვარული თავის სამშობლოსი და ეგრედ გატაცებული მოყვარული თავის ქვეყნისა უშიშრად და გულადთ ჰვედებოდა ყოველივე განსაცდელს, რასაც ემსხვერპლა ქ. ბათუმში 29 ქრისტეშ. 1917 წ.

წერილი ხელოვნებაზე

სასამთრო სეზონის დამთავრების შემდეგ ქართული წარმოდგენები სწრაფად იდგმება ქართულ კლუბის სტენაზე. რეპერტუარი არა ჩვეულებრივ-ორკინაღური: დადატი, სიმშობლო, ქეთევან წამებუღი, დიდი მოურავი, მედეა და სხვა.

ასსრულება — კრიტიკის გარეშე. უგულოდ როდების შესრულება, სტატისტიკის წონისხეობით სიარული სტენაზე, სტენის კარებიდან უცხო შეყურებლების ჭეჭტა... სრული ილეზია იკარგება.

რეჟისორის ხელი სრულიად არა სჩანს. შეიძლება ითქვას, რომ ქართული წარმოდგენები ასე უფერულად არასოდეს არ იდგმებოდა როგორც ამ აღორძინების ხანაში.

ჩვენმა მსახიობებმა ანტრეპრენიორობას რომ მივიდეს ხელი, ტენიკურს მხარის შესრულებისთვის უნდა მიექცინათ ყურადღება.

თუ პიესების ავტორნი არ ებრძობათ. მაყურებლები მაინც შეიბრძოლან.

ჯობს თვეში ოთხჯერ ვნახოთ ქართული პიესა რიგზე შესრულებული, ვიდრე კვირაში სამჯერ და ისიც უოგლად უფარგისად...

მართალია ჩვენს მსახიობთ, გარდა სამი ოთხი პირის ტენიკა არა აქვთ შესწავლილი, მაგრამ მუხებრივი ნიჭს მოკლებულნი არ არიან.

კარგი რეჟისორი უოგელთვის შეიტანს წესრიგს აღ წუწუნავს და ვალაკო შაღიკაშვილის რეჟისორობის დროს ჩვენ თეატრიდან უმეფოფილონი არ წამოგსუფვართ.

საჭიროა საჩქაროდ მოიხმოს შემოხსენებულნი სამწუნარო მოვლენა, თორემ დაგვიბრუნდება ის შავი დრო, როდესაც ქართულ კანისთავის ქუდი რომ შაგეგლო ქართულს თეატრში, მაინც არ შევიდოდა.

1917 წელს ენკენისთვეში დაფუძნდა ქართულ მომდერად მუსიკოსთა კავშირი.

მისი უმთავრესი მიზანია ეროვნულ განკების აღორძინება: ქართულ ორიგინალური ოპერების დადგმა, სიმდერა-გლობის სასურველ დონზე დაკვება, ლოტბარების დამზადება და სხვა.

ამ კავშირის გარშემო მოიკრიბნენ ყველა ქართული სპეციალისტი-მუსიკოსნი.

ვიდრე კავშირი დაარსდებოდა, ჩვენი სამუსიკო ხელოვნების შესწავლა, როგორც მშობლიურების, თ თქმის სირცხვილად მიანდათ.

ესლა კი... ვინ არ გინდა, სულ და გულთ, რომ არ ლოტბარობდეს: სცა არ განიკდავ, ყველა ამზადებს, ეროვნულ გუნდებს, დამახინჯებულ ტენკებზე. შედით, მაგალითად, ჩვენს განათავისუფლებულ ეკლესიაში. მგალობელთა ბლავილი გულს უღონებს მოწმენე კაცს. და ეკლესიის გარეშე ამ ჯობინებს ლოცვას, ვიდრე შეორედ შიკ შესვლას.

და ნამდვილ საეკლესიო ლოტბართ: ნ. სულხანიშვილის მ. ნაკაშიძეს და სს. თოთის გასროლის მინდილზე არ უშეებენ ეკლესიაში და იწვევენ ლოტბარად უფიც პირებს.

ანტილეებლიკ საჭიროა, კავშირის სპეციალისტთა კომისიამ დაამოწმოს ცოდნა სალოტბაროდ მსურველისა და მისცეს მას შესაფერი მოწმობა. უამისოთ არავის არ უნდა ჰქონდეს უფლება ლოტბარობისა.

ამითი აღაგმებიან ის ცრუ ლოტბარნი, რომელთაც უფრო ნიეთიერი მხარე აინტერესებს და სამშობლო ხელოვნებას დათვის სამსახურს უწევენ. ს. წერეთელი

მ რ ი მ ე კ უ რ ი

კომითუკა (ამხანაგებს) პორფირიკაი რა ქენი კომი მოცომე?

პორფ. შე კაცო! რა ხანია მოვცომე და ჩავაკარ კიდევ; ახლა ამოკვრას ქე ვლამთუ!

კომით. რა ვუყოთ კაცო! ე ქფვილა რომ კიდევ ვიწია.

პორფ. რაფა არ ვიწევს!

კომით. ე რად ცა ბალშენიკებია თა მაშე ნიკები, ქბილს აღარ უშობენ აქეთკენო!

პორფ. მაინც რა ქენი, შევავლე ე სადმე?

კომით. შეგულღებოთ ქე შევავლე... მარა . ოცდა ექვს თუმანს ფეხი არ მოუცვლეს... აგერ ქონია ერთს შენახული ოცი მეშოკა... მარა რა უნდა ქნა, კაცო, ე კვდარ ძალი აგენტები არ გიშობენ რო გაყიდო.

პორფ. რაფა არ მიშობენ! შენ რალას უნობ კაცო! აღია და მუსია, ამ გამოძებვარ პურით ვაქრობს. ვერ უყურებ ამ კრახმალთან ბაზაზებს და ჩინონიკებს, ყველა ქე ყიდის ამ გამოძებვარ პურს. არ გამოვა ერთი ჩეთვერი ნ მან. ყიდიან. ჩვენ ხომ მეპურეები ვართ. აბა რა გშმაკი უყოთ, ხო ვერ ვიქურდებთ?

კომით. რაფა ბოკშივით ლაპარაკობ! ვინ დაგიდგეს, შიერი მოკვდები თუ არა? გეუბნებიან შენ ტაქციაზე უნდა გაყიდოვო!

პორფ. მეუბნებიან და.. მეც ერთ კრახ-ალუკას ვიშოვნი, გვიჩრი ერთ კალათას და დევიწყობ ქუჩა ქუჩა სიარულს. ვეტყვი: მე-პურე არა ვარ მეთქი. მორჩა და გათავდა

კომით. (სიცილით) აბა, შენ იქნები კარ შტანცკი! ერთ ცალინდარსაც მე გიშოვნი სადმე და გეჩიარხება საქმე.

პორფ. შენ გეციინე და ნახავ, თუ მაგრე არ მევიქცევი. ბეჩა! აბა, რას იხამ! მეპურეებს გვეუბნებიან: ტაქციაზედ გაყიდეთ, თვარა ჩა-გაპრატაკოლებითო. სხვამ ქე ყიდოს არა უშავსო. სირაჯებს ეუბნებიან: ღვინით ვაქრობა არ შეიძლებაო და ისთე ვინ არ გინდა ჰყიდოს. ბაზაზები ფართლეულობის მაგივრად შაბიპანს და ლობიას ჰყიდიან. ასე ვთქვით, რომ თავის სპეციალობაზე დღეს აღარავინ არ არის. აგერ იმ დღეს გაზეთს კითხულობდენ სადღაც რუსეთის ქალაქში, მებადე მინისტრი გამხდარაო.

აი, დიდება შენთვის გამჩენო (პირველად იწვას) რა დროებას შევესწარით...

კომით. მინისტრობა კი არა და!.. მე რომ ზიგიერთ კამირებს ვიციანობ, ვინ შერ-ცხვენილი იმათზე უკეთესი მე არ ვიყო... მარა ეჭ თავი დავანებოთ ამ ყბედობას. წადი ერთი ეშოკა რამენაირად მოიტანე. მეც პურს ამოვყრი.

კომით (ფუფს იღებს დასლიდან) ვაი ღედა ჩემო! ერთი მეშოკა 900 მან. (შემოიკრავს თავში ხელს და გადის) სანდრო ბაქრაძე

საყურადღებო მოვლენა

(ქორეოლიანის ლექციის გამო)

ჩვენს საზოგადო ცხოვრებაში ერთ პატარა, მაგრამ მნიშვნელოვან მოვლენას აქვს ალაგი, რომელიც ჯერ არცერთ ორგანოს არ აღუნიშნავს. ეს არის მუშათა კულტურულ ცხოვრებაში ახალი სხვის შემუშება, ახალი შეგნების ზიარება. როგორც ეტყობა შთაბრძნის პარტიას გადაუწყვეტია მასსაში შეიტანოს ეროვნული თვითგამორკვევა, ეროვნული შეგნება. ამ მიზნისთვის სოციალურ ხასიათის ლექციების გარდა მას მოუწყვია ეროვნული ხასიათის ლექციებიც. ეს მოვლენა ფრიად სასიხარულოდ უნდა ჩაითვალოს ყოველ ქართველისთვის. ჩვენ დიდხანია ამას ვნატობდით და შეძლების დაგვარად, ყოველ გზა ჯვარელზე გვადაგებდით: ამხანაგებისაგან ბევრი უსიამოვნებაც დავიმსახურეთ მათი შეუგნებლობით, მაგრამ აი ცხოვრება თავის სინამდვილეს ანხორციელებს და ჩქარა ურწმუნოთ მორწმუნეთ გადააქცევს. მაშ გაუმარჯოს ერის პარტიას, გაუმარჯოს მის ახალ გზას!

იენისის 17 ნაძალადევის თეატრში ამხ. ქორეოლიანმა წაიკითხა ლექცია ქართულ მწერლების შესახებ. პირველი ლექცია მან უძღვნა ვაჟა-ფშაველას. მწერალი აღიარა სახალხო მგონათ და შემოქმედ ხელოვანად. დასაწყისს სამწუხაროდ ვერ დავესწარი, ამიტომ შინაარსს ამ წერილში ვერ აღვნიშნავ. საინტერესო იყო ლექციის დასასრულს ამხანაგების შეკითხვა, რომელიც ლექტორმა საესებით დააკმაყოფილა. საყურადღებოდ აღმოჩნდა აგრეთვე მუშების შეხედულება ჩვენს ეროვნულ ხელოვნებაზე. მათი მსოფლმხედველობით, კლასთა საკითხის და აოლიტიკურ ეკონომიის გარეშე ყველა ნაციონალურ საკითხად არის თურმე მიჩნეული. ლექციის დასასრულ ზოგმა ისიც კი აღიარა, რომ ერთი არ გვწამს და, მაშასადამე, არც მისი ხელოვნება შეგვიძლიან გვწამდესო. როდესაც აუხსნეს, რომ ჩვენ სოციალიზმი გვინდა ცხოვრების გასაუმჯობესებლად და ეს უკანასკნელი კი ვრს და ეროვნულ საკითხს ვერ უარყოფსო, მათ ცხოვრების გაუმჯობესება კუჭის საკითხით განსაზღვრეს. რა

მარტო კუჭის საკითხის დაკმაყოფილება პირტყული ცხოვრება და ადამიანური ცხოვრება-კი სულიერი მოთხოვნილებითაც უნდა დაკმაყოფილდეს. უკანასკნელის სალარო-კი ერის ცხოვრება და მისი პრობლემებია. ამაზე მობალშევიკე მუშებმა მოპირდაპირეს პასუხი ვეღარ გასცეს

მუშები განვითარებით ძალიან მოიკოჭლებენ. მათ ეროვნული საკითხი ნაციონალისტურ-შოვინისტურ საკითხი ჰგონიათ და ამითი მუშათა პროგრამის ეცხრე პუნქტს თვითვე დალატობენ. ეს კი პარტიის დისციპლინის დარღვევად უნდა ჩაითვალოს. ავიწყდებათ, რომ ჩვენ ეროვნული საკითხი ეროვნულდემოკრატიულად უნდა გვესმოდეს და არა ეროვნულ-შოვინისტურად, ბურჟუაზიული წყობილება ბურჟუებს მუშების საქსპლატაციოდ უნდათ, მაგრამ ჩვენ კი სოციალურ ასოციაციათა განსავითარებლად გვინდა. ამისთვის ჩვენ ასეთ წყობილებას ვაღიარებთ და არ უარვყოფთ. ასევე ითქმის ნაციონალურ საკითხზედ, თუ ის შოვინისტებს სხვა ერის დასაჩაგრად უნდათ, ჩვენ მის დემოკრატიულ ფარგლებში მოქცევით სულიერ დასაკმაყოფილებელ კლასთა ბრძოლის გასადრევებელ და განსავითარებელ საშუალებად გვინდა. ეს უკანასკნელი-კი ერთი უმთავრეს სახსართაგანია ჩვენი მიზნის მისახწვევად.

მუშა მის ღვეაძე-

მწესრიგ ღვეაძე

(ძღვნად და-ძმათ ოლდა და შალვა კალანდაძეებს)

ღაღბნს იტანჯებოდა მგოსანი მტარვალის ხელში...

მგოსანმა რომ ხალხს სამსახური დაუწყო, ამით გააჯავრა მტარვალნი...

ჯურღმულში ჩააგდო და ზემოდან ჩასძახა: „შენ რომ ტანჯვაში ჰპოვებ სიამოვნებას, მაშ დასტკბა მანდი!..“

იჯდა მგოსანი ჯურღმულში, დღეში ერთხელ მოჰქონდათ პური და წყალი, თოკით ვიწრო ხვრელში უშვებდნენ და უკანვე მიდიოდნენ...

მიდიოდნენ დღენიც ..

ერთ მშვენიერ დღეს გამთარა უმშვენიერესმა ქალწულთა შორის, ცისიამ, ჩიხიგდა ვიწრო ხვრელიდან ჯურღმულში...

იქ მგოსანი ნარნარი ხმით ჰკლობდა მწუხრის ლეგენდას!..

ის ლეგენდა მან შეჰქმნა ეამსა ტყვეობისასა და ეტრატის უქონლობის გამო თვის გონებაში ღრმად ჩაიბეჭდა...

ცისიამ დაუგდო ყური, დაინახა მგოსანი და შეიყვარა..

შეიყვარა ისე, როგორც სიყვარულიც კ.

შეედლო მის სპეტაკ გულს, მის მაღალ სულს.-
მწუხრის ლეგენდის ხმები მგოსნის ტანი ჯვასა ჰხატავდა ..

ცისია ყურს უგდებდა სანეტარო ხმებს. ესმოდა მათი ძალა და მნიშვნელობა...

ხმა თანდათან აკანკალდა... მიიწურა... ძლივს გასაგონად და ისმოდა... და ბოლოს მისწყდა...

მას შეუდგე იგი ხმა აღარ განმეორებულა. კარგა ხანს იღვა ცისია ხვრელთან მაგრამ ხმა აღარ გაუგია...

მგოსანი გარდაცვლილიყო... გარდაიცვალა მგოსანი, ხოლო არ ვარდა ცვლილა მისი ლეგენდა...

იგი არ გარდაცვლილა. ისე, როგორც არ გარდაცვლილა ცისიას მისდამი სიყვარული... მწუხრის ლეგენდა ცისიას ხსოვნაში ღრმად ჩაიბეჭდა ..

და მან მოჰფინა იგი მსოფლიოს...

და მიტომ ვალობს იმ ლეგენდას ყოველ საღამოს მთის ნიაფი ..

ალ. ნეგრელი

სიზმარი

ღარდმა შეიპყრო ეს გული,
კული სიზმარი ვნახეო, —
ნუ ამიცხადებ სიზმარსა,
ღმერთო, შენ შამინახეო!
ვეშაპი ვნახე პირლია,
ჯოჯოხეთს უგავ სხეო;
შავშინდი, ძლიერ შავშინდი,
გასაქცევი გზა ვნახეო.
გზაიყო ღლატიანი,
ყველგან დამიხვდა მახეო,
ან ჩამყლაპავდა ვეშაპი,
ან მ მხვრებლებდა მახეო,
არც ახლო მყავდა მშვენილი,
ვერც ვის შორს დაუძახეო,
წამოვხტი შეშინებულნი,
პირჯვარი გ დვისახეო...
ვდარდობ: ვაჰე თუ გაცხადდეს,
რაც მე სიზმარი ვნახეო,
ვაჰე, თუ მოვკვი ბოღმითა,
უდროვით დავიმარხეო!

ვახო აფიციური

შალვა ვაშაძე

სოციალ-დემოკრატების რაზმის
აფიცური, ჭიათურელი, უგზო-
უკვლად დაიკარგა მაშნართან ოს-
მალებთან შეტაკებაში 10 აპრილს

სერგო გიორგისძე ნაკაიძე

მსახურებდა ქართველ ცხენოსანთ
პოლკში სპარსეთში მხარეზე,
დღემდე დაკარგულ ათ ირიცხე-
ბოდა. შინ დაბრუნებულ მახთან
ტყვედ ყოფილთა სიტყვით, ცხარე
ბრძოლაში დაჭრილმა ნაკაიძემ 12
კაცი იმსხვერპლა, იგიც მოკლეს.

მოწოდება

„თეატრი და ხოვრების“ მკითხველ-მეგობარნი! შურნალის ბეჭდვას დიდ ბაზრად უნდა ვისაც გული შეგტკივთ, ნივთიერი შემოწირულებით დაეხმარეთ. ყოველი კაპიტი დიდს მადლობით მიიღება და შურნალის გაუმჯობესების საქმეს მოხმარდება. შემოწირულება მიიღება რედაქციაში თბილისში ბაზრის ქ. № 20

შემოწირულება შურ. თეატრი და ცხოვრების

სასარგებლოდ:

- ქართულმა კლუბმა 500 მ.
- 1 ვ. ნ. შერაშენიძე 10 მ.
- 2. კ. გულიველი 10 მ.
- 3. მ. ჭრელაშვილი 10 მ.
- 4. გ. Садыковъ 5 р.
- 5. А. П. Саксаганский 5 р.
- 6. И. Н. Галетянь 5 р.
- 7. И. А. Хвалисашвили 5 р.
- 8. В. Л. Макаревичъ 3 р.
- 9. М. И. Притутнева 3 р.
- 10. А. Асланова 3 р.
- 11. О. С. Шичанина 5 р.
- 12. И. Зайцъ 3 р.
- 13. М. А. Гаспарянъ 2 р.
- 14. Патлажанъ 1 р.
- 15. А. Кочорянь 1 р.
- 8. ნინა ლახსიშვილი 5 მ.
- 9. კ. ჩხენკელი 5 მ.
- 10. ა. ნ. ავალიშვილი 5 მ.
- 11. სევ. პ. კაკაბაძე 5 მ.
- 19. მ. დ. თოზაძე 5 მ.

- 17. ა. ამირეჯიბი 5 მ.
- 18. ბიჭიკო დარჩია 3 მ.
- 19. ბ. მ. ჭრელაშვილი 3 მ.
- 21. ა. არუთინოვი 2 მ.
- 24. თ. ლ. ძმანაშვილი 3 მ.
- ლუკა ქაჭრაშვილი 50 მ.
- ირ. ბილანიშვილი 80 მ.
- მის. მამულაშვილი 50 მ.

შემომწირველთ უგულითადესს მადლობას უძღვნით სხვა შემომწირველთა სიას შემდეგ ნომერში დაგბეჭდავთ.

შეცდომები პიესაში „ბედნიერი ქალი“; № 5,

10 გვ. ქვევიდამ 1 სტრიქ. დაბეჭდილია: „ბედნიერობს“, უნდა იყოს „კანდიერობს“, 18 სტრიქ. დაბეჭდილია „მოდნებს ეძებს“, უნდა იყოს: მადნებს ეძებს“, იმავე პირზე, შემდეგ რიგზე, 3 სტრიქ. დაბეჭდილია „ჯიჟურ“, უნდა იყოს; „ჯავრს იყრის“.

№ 6, მე 11. 16 სტრ. ქვევიდამ: დაბეჭდილია: „შიმშილით მოკვადები“, უნდა იყოს: „შიმშილით არ მოკვადები“, 12 გვ. შემოდამ 5 და 6 სტრიქ. დაბეჭდილია: „გავიდე“, უნდა იყოს: „გავიდეს ირინე“ იმავე გვერდში, ქვევიდამ 13 და 14 სტრ. დაბეჭდილია „გვეწინააღმდეგები ტკაილ“, უნდა იყოს: „ვეწინააღმდეგები ტკბილ“.

№ 7, მე 11 გვ. ქვევიდამ 6-8 სტრ. დაბეჭდილია: „ნამ შემეძლო მეჩივლა, იმითი ფული ამეძო და თქვენ გლახათ დარჩებოდით. მე-კი. „ეს სიტყვები სულ უნდა გამოიშვას.

ამ ნომერში მესამე გვერდზე მოთავსებულ წერილს „გერმანია და საქართველო“ ში მეორე სვეტში დაბეჭდილია: სხვა ამას ხელს უშლის უნდა იყოს. ჩვენს საეკლესიო კანონს ამს ხელს უშლის. ცოტა ქვევით დაბეჭდილია: „თავისუფლების დაცვაზე ფიქრი მეტია“ უნდა იყოს: თავისებურების დაცვაზე ფიქრი მეტია.

უცხო სიტყვათა ლექსიკონი დაიბეჭდა,

რედაქტორ-კამაქციკლი იოსებ იმედაშვილი